

Input // output*

* De hier besproken papers worden gepresenteerd op de Nederlandse Economendag van 6 november aanstaande. Het programma ziet u op www.cpb.nl/agenda/nederlandse-economendag-2014

Kredietverstrekking

Door de stijgende kredietverstrekking aan de private sector heeft de financiële sector zich de afgelopen decennia sterk ontwikkeld. Het intensieve empirische onderzoek naar de economische effecten hiervan bood geen consensus, wat voor Kramer en Non reden was om een meta-analyse uit te voeren over 65 studies met 494 effectschattingen. Ze corrigeren hierbij voor het zogeheten publicatie-bias, waarin studies met een negatief of niet-significante uitkomst een kleinere kans hebben om gepubliceerd te worden. Ze vinden een significant gemiddeld positief logaritmisch effect van de

financiële ontwikkeling op de economische groei van 0,011. Wanneer bijvoorbeeld de kredietverstrekking als percentage van het bruto binnenlands product stijgt van veertig naar vijftig procent, stijgt de economische met ongeveer een kwart procentpunt. Verder blijkt het effect groter naarmate de groep kredietverstrekkers breder is. Wanneer naast reguliere banken ook bijvoorbeeld financiële instellingen krediet verstrekken aan de private sector, zou het effect op de economische groei groter zijn.

Kramer, S. en M. Non (2015) *Meta-analyse finance-growth nexus*.

Non-response bias

Om de relatie tussen schoolprestaties en het inkomen van ouders van hun kinderen te schatten, gebruiken onderzoekers vaak vragenlijsten. Omdat ze ouders niet kunnen verplichten om de vragenlijst in te vullen, kan een dergelijk onderzoek een vertekend beeld opleveren: *non-response bias*. Golsteyn en Hirsch combineerden twee datasets om de invloed van non-response bias te analyseren. De ene dataset bestaat uit een vragenlijst waarbij ongeveer dertig procent van de ouders niet antwoordde, terwijl de andere dataset bestaat uit gegevens van het CBS over alle ouders. Uit de analyse blijkt dat de relatie schoolprestaties–ouderinkomen niet vertekend is door de non-response bias. Hiermee leveren de auteurs extra bewijs voor de geldigheid van conclusies in de onderwijsliteratuur over de positieve relatie tussen het inkomen van ouders en de schoolprestaties van hun kinderen.

Golsteyn, B. en S. Hirsch (2015) *Does survey non-response bias the estimated relationship between parental income and children's schooling outcomes?*

Huis en investering

De investeringsportfolio van veel Nederlandse huishoudens bestaat eenzijdig uit woningbezit. Mogelijk zorgt de hypotheekafrek ervoor dat huishoudens meer investeren in hun woning en minder in aandelen. Mocking *et al.* onderzochten deze stelling op basis van gegevens van het CBS voor de periode van 2006–2012 over de bezittingen en schulden van huishoudens. Uit de analyse blijkt geen significant effect van de woninginvesteringen op het bezit van aandelen.

Mocking, R., S. van Veldhuizen en T. Michielsen (2015) *Home ownership and household portfolio choice*.

De middenklasse

Nederlandse politieke partijen laat hun belastingvoorstellen analyseren door het Centraal Planbureau. Het is een unieke situatie waar Zoutman *et al.* gebruik van maken om de sociale preferenties van de politieke partijen voor inkomensverdeling bloot te leggen met de zogeheten *inverse optimal-tax*-methode. Het idee hierachter is dat politieke partijen hun belastingplannen zodanig opstellen dat ze hun sociale doelen maximaliseren, waardoor de auteurs uit de plannen konden opmaken aan welke inkomensgroepen de partijen sociale waarde hechten. Uit de analyse blijkt dat voor elke partij de armen zwaarder wegen dan de rijken, waarbij dat bij linkse partijen sterker naar voren komt dan bij rechtse partijen. Opvallend genoeg bleken de Nederlandse politieke partijen welvaart van de armste klassen en die van de rijkere klassen te herverdelen naar de middenklasse.

Zoutman, F.T., B. Jacobs en E.L.W. Jongen (2015) *Redistributive politics and the tyranny of the middle class*.

Sportend Nederland

Nederlanders geven 1,8 miljard euro uit aan sportbenodigdheden. Terwijl de Nederlandse industrie 200 miljoen euro winst verdient aan sportende Nederlanders, verdient de Nederlandse handel bijna het viervoudige hiervan. Tegenover de productie van 600 miljoen euro staat namelijk een invoer van 1,4 miljard

1,8
miljard euro aan
sportbenodigdheden

euro. De invoer bestaat voornamelijk uit sportartikelen – zoals hockeysticks en voetballen – en sportkleding in, de productie uit vervoersmiddelen – zoals zeilboten en crossfietsen – en sportvoeding. De bedragen betreffen de meest recente meting in 2012. CBS (2015) *Vooraf handel verdient aan sportende Nederlander*. CBS persbericht, 29 oktober.

Slimme docenten

De ontwikkeling van het menselijk kapitaal van leerlingen hangt af van het niveau van hun docenten. Een onderwijsinstelling zou docenten daarom zo streng mogelijk moeten selecteren. Althans, dat is de gangbare gedachte. Golsteyn *et al.* zetten hier vraagtekens bij en onderzochten hoe de leraren verschilden in taal- en rekenvaardigheden met de rest van de bevolking. Zowel leraren van basisscholen als die van middelbare scholen bleken gemiddeld hoger te scoren in de testen dan het bevolkingsgemiddelde. In de onderste percentielen – het deel van de zwakste leraren en deel van de bevolking – verschilde dit echter per land. Wanneer laagscorende leraren het gemiddeld beter doen dan de rest, is een strengere selectie volgens de auteurs niet reëel omdat het aanbod van docenten daalt. Wanneer laagscorende leraren het echter niet beter doen, zou een strengere selectie wel gunstig kunnen uitpakken. Voor hun onderzoek maakten de auteurs gebruik van enquêtegegevens uit achttien landen.

Golsteyn, B.H.H., S. Vermeulen en I. de Wolf (2015) *Teachers' language and math skills*.

Ouderen prikkelen

Vanaf 2009 krijgen werknemers ouder dan zestig jaar een belastingvoordeel dat kan oplopen tot vijfduizend euro. Het doel hiervan was om ouderen meer aan het werk te krijgen en de houdbaarheid van de openbare financiën te vergroten. Jongen onderzocht op basis van administratieve gegevens in de periode 2003–2012 het succes van het belastingvoordeel. Hieruit kwam naar voren dat het voordeel geen significant effect had op participatiegraad van de ouderen. Jongen concludeert hieruit dat het de houdbaarheid van de openbare financiën niet heeft weten te verbeteren.

Jongen, E. (2015) *Using tax credits to postpone retirement – a panel data analysis of a large Dutch reform*.

Natuurfinanciering

Door de afnemende overheidsfinanciering van natuurbeheer is natuurbescherming meer aangewezen op de steun van vrijwillige bijdragen. Bouma *et al.* ondervroegen 3600 respondenten in hoeverre ze bereid zijn om bij te dragen aan natuurvriendelijke boeren en landschapbeheer. De gemiddelde bijdrage was beperkt, maar desondanks was bijna de helft bereid om bij te dragen. De auteurs zien hierin aanknopingspunten voor effectieve *crowdfunding* van specifieke projecten. Tegelijk concluderen ze echter dat vrijwillige bijdragen op zichzelf onvoldoende zijn voor de financiering van het Nederlandse natuurbeheer en dat publieke middelen centraal moeten blijven staan.

Bouma, J., D. Hauck en M. Koetse (2015) *Alternatieve financieringsmechanismen voor natuurbeheer*.

Kredietschokken

Een langzame groei na een crisis is niet ongebruikelijk. Factoren zoals het fiscaal beleid, de buitenlandse vraag, de huizenprijzen en het kredietaanbod kunnen echter aan deze groei wel bijdragen. Duchi en Elbourne onderzochten het macro-economische belang van schokken in het kredietaanbod omtrent de financiële crisis van 2007 in Nederland. Hieruit blijkt dat positieve kredietschokken de Nederlandse economie stimuleerden vóór 2007, terwijl negatieve kredietschokken tijdens de crisis ongeveer een kwart van de daling in economische groei verklaren. Vanaf 2012 bleken schokken nauwelijks effect te hebben op de economie.

Duchi, F. en A. Elbourne (2015) *Credit supply shocks in the Netherlands*.

Duurzame preferenties

Volgens het economische standaardmodel kiest een persoon zijn of haar pensioenfonds op basis van rendement en risico. Toch kunnen ook niet-financiële preferenties bijdragen aan het (herstel van) vertrouwen in een pensioenfonds, zoals voor de mate waarin de bedrijven waarin fondsen beleggen ecologisch duurzaam opereren. Delsen en Lehr onderzochten de invloed van deze duurzaamheidspreferenties op vertrouwen op basis van een vragenlijst uit 2014. Hierin moesten 4066 respondenten van boven de veertig jaar aangeven hoeveel geld ze over hadden voor verantwoord beleggen. Uit het onderzoek bleek dat drie van de vier deelnemers een hogere premie of een lager pensioen accepteren wanneer het pensioenfonds duurzaam is. Het zijn voornamelijk hoogopgeleiden, vrouwen en ouderen die waarde hechten aan verantwoord beleggen.

Delsen, L. en A. Lehr (2015) *Preferenties pensioenfondsteelers voor verantwoord beleggen*.

Aardbevingen

Door de gasboringen in de noordelijke provincies ontstonden er de afgelopen dertig jaar aardbevingen die de huizenprijzen drukten. Nu de rechtbank heeft bepaald dat getroffen huishoudens een compensatie kunnen aanvragen, is een accurate schatting van het effect van een aardbeving belangrijk. Heijnen en Duran dragen hieraan bij met een nieuw theoretisch model om de huizenprijzen te schatten. Terwijl standaardmodellen zich vooral baseren op de kwaliteit en locatie van het huis, beargumenteren de auteurs dat ook de kwaliteit en locatie van andere huizen een effect hebben op de prijs. In het theoretische model vinden de auteurs evenwichtsprijzen die deze ruimtelijke afhankelijkheid representeren waardoor het de impact van aardbevingen op de huizenprijzen beter kan schatten.

Heijnen, P. en N. Duran (2015) *On the need for considering spatial interactions in estimating earthquake compensations for falling house prices in Groningen*.

Sociale media

63 procent van de bedrijven gebruikt minstens één vorm van sociale media. In 2012, het eerste meetjaar, was dit nog 41 procent. Bedrijven gebruiken voornamelijk sociale netwerken zoals Facebook en (micro)blogs zoals Twitter. Vooral reisbureaus en logiesverstrekkers zeer actief

63

procent van de bedrijven

op sociale media, in beide gevallen ongeveer negentig procent ervan. Transportbedrijven en de bouwindustrie waren het minst actief, met 40 respectievelijk 55 procent gebruikers van sociale media.

CBS (2015) *Twee derde van de bedrijven gebruikt nu sociale media*. CBS persbericht, 28 oktober.